

УДК: 631.115.8:334.73

НЕОБХІДНІСТЬ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОЇ КООПЕРАЦІЇ

І. П. Пантюк, К. І. Пантюк

Херсонський державний аграрний університет

e-mail: w7516@i.ua

Одним з головних напрямків формування нової інституційної структури аграрного сектору має стати розвиток сільськогосподарської кооперації як найбільш раціональної системи організаційно-економічних відносин в сферах виробництва сільськогосподарської продукції, переробки, фінансово-кредитного обслуговування, реалізації продукції; як найбільш прийнятний шлях формування земельних і виробничих відносин і організованого ринку. Коопераційні процеси, внаслідок взаємодії природно-кліматичних, економічних та соціальних факторів, проявляються специфічно і пояснюється перш за все тим, що, будучи формою вертикальних взаємозв'язків, агропромислова кооперація з'єднує різні за своїм характером сфери суспільного виробництва: сільське господарство і промисловість, соціальну і виробничу інфраструктури.

Згідно з історичним досвідом виникнення та діяльності кооперативів, вони у своєму розвитку проходять три основні стадії. Спочатку відбувається розроблення та поширення кооперативної ідеї серед широких верств населення ззовні – зароджується кооперативний рух. Далі, на другій стадії, до процесу втручається держава, яка шляхом адміністративного впливу та правових норм намагається його врегулювати. На третій стадії кооперативний рух набуває масового характеру, йому притаманні самостійність, здатність впливати на урядову політику [1]. Розвиток національного кооперативного руху в аграрній сфері свідчить, з одного боку, про чималий досвід та формування достатнього економічного й соціального базису для його подальшого нарощування. З іншого – ці процеси носять безсистемний, стрибкоподібний характер. Динаміка означених процесів лишається вкрай нерівномірною в територіальному, функціональному та галузевому розрізі. Наразі в аграрному секторі наявні ознаки дуальної організаційної структури: з одного боку аграрна еліта і власники капіталу неаграрного походження з їх стремлінням до максимізації прибутку від аграрного бізнесу, з іншого – індивідуальні та дрібнотоварні господарства з їх потребами продовольчого самозабезпечення і виживання села [3].

Розвиток інтеграційних процесів в агропромисловому комплексі є загальною світовою закономірністю. Досвід розвинених країн показує, що в даний час найбільшою стійкістю характеризуються великі агропромислові об'єднання, що включають різні форми виробничої та торгової кооперації (агрофірми, агрокорпорації, агрохолдинги, агроконцерни і т.д.).

На сучасному етапі розвитку інтеграційних процесів в АПК найбільшого поширення набули вертикальні зв'язки сільгоспвиробників з промисловими підприємствами. Вертикально-інтегровані компанії в АПК утворюються на основі наступних принципів [4]:

- технологічний взаємозв'язок суб'єктів інтеграції, що забезпечує зростання обсягів і підвищення конкурентоспроможності продукції;
- необхідна фінансова та матеріальна підтримка в організації та діяльності спільного виробництва;
- наявність керуючої компанії (інтегратора), що володіє досвідом організації бізнесу та управління інвестиційними ресурсами, можливістю залучення великих кредитів;
- активна участь у виробничо-господарській діяльності всіх структурних підрозділів інтегрованих формувань під єдиним управлінням;
- створення економічних умов, що забезпечують всім учасникам інтегрованої структури рівні можливості в досягненні високих результатів виробничо-господарської діяльності.

Разом з тим, залучення сільгоспвиробників в вертикально-інтегровану структуру може відбуватися двома способами. Перший спосіб - агропромислової інтеграція здійснюється у формі концерну, тобто структури з єдиною власністю і централізованим управлінням. В даному випадку в рамках одного підприємства можуть бути об'єднані кілька стадій виробничо-технологічного циклу (наприклад, утримання, обслуговування молочного стада і виробництво молочної продукції), або об'єднана група підприємств, що мають спільну виробничо-збутовий ланцюжок. Наприклад, вирощування поголів'я худоби здійснюється в різних фермерських господарствах, а обробка продукції і виробництво м'ясної продукції здійснюється на м'ясопереробному комбінаті, виступаючим в ролі ведучого інтегратора. Другий спосіб - за допомогою організації спільного збуту готової продукції через мережі спеціалізованих і універсальних торгових точок. В даному випадку підприємство-інтегратор може керувати обсягами виробництва і здійснювати контроль виробничо-збутової діяльності первинного сільгоспвиробника (фермера).

Тож на нашу думку, розвиток агропромислової кооперації є вкрай актуальним й вимагає всебічного вивчення з урахуванням специфіки кооперативних відносин в аграрній сфері.

Список використаних джерел:

1. Коверзнев В. О. Розвиток виробничої кооперації в Україні: історико-правовий аспект [Електронний ресурс] / В. О. Коверзнев // Право та управління. Електронне наукове фахове видання. – 2011. – № 3. – Режим доступу : <http://archive.nbuv.gov.ua>
2. Бородина Е. Какая модель агросектора нужна Украине? [Електронний ресурс] / Е. Бородина, И. Прокопа // Зеркало недели. Украина. – 2012. – № 18. – Режим доступу : <http://gazeta.zn.ua>.
3. Оксанич Н.И., Черкашина А.С. Малый бизнес в АПК: тенденции и проблемы развития. - М.: ВНИЭТУСХ, 2008 г. - 132 с
4. Малік М. Й. Формування та розвиток кооперативних відносин в аграрній сфері економіки України / М. Й. Малік // Економіка АПК. – 2014. – № 7. – С. 76–82.